

LES NOVES RELACIONS CATALUNYA / ESPANYA: L'ECONOMIA

De rics i pobres que paguen, i d'alguns polissons

Germà Bel

"De cadascú segons la capacitat, a cadascú segons les necessitats"

Karl Marx
Crítica del Programa de Gotha, 1875

Com que els estudis d'altres països confirmen que les transferències fiscals interregionals revesteixen característiques ben singulars a Espanya, ara s'ha obert un nou objectiu: demostrar que el dèficit català, encara que sigui alt, és *el-que-ha-de-ser*. Per això, es busquen regions amb nivell de riquesa i transferència fiscal similars a Catalunya. D'aquí es deduiria, amb un salt normatiu en el buit, que Catalunya té el dèficit fiscal que ha de tenir. Veurem com progressa l'esforç.

De moment, hi ha dues coses que em sorprenen d'aquesta recerca de la transferència justa. Primer, que Balears i València siguin invisibles. Encara que el dèficit fiscal de Balears és líder mundial –segons sembla–. I encara que València, tot i ser *pobra*, tingui el tercer dèficit fiscal sobre el PIB a Espanya, darrere de Balears i Catalunya. Per cert, com que el que ens importa és l'efecte econòmic de la despesa deixem de banda el mètode del benefici (precisament per això se li fa molt poc cas a fora). El segon factor que provoca sorpresa és l'esforç de buscar casos extrems en altres països per comparar-los amb Catalunya, tot i que queda més a mà i és més homogènia la comparació dins d'Espanya.

Es pot fer amb l'estudi del 2008 sobre balances fiscals regionals de l'IEF (Ministeri d'Hisenda), amb

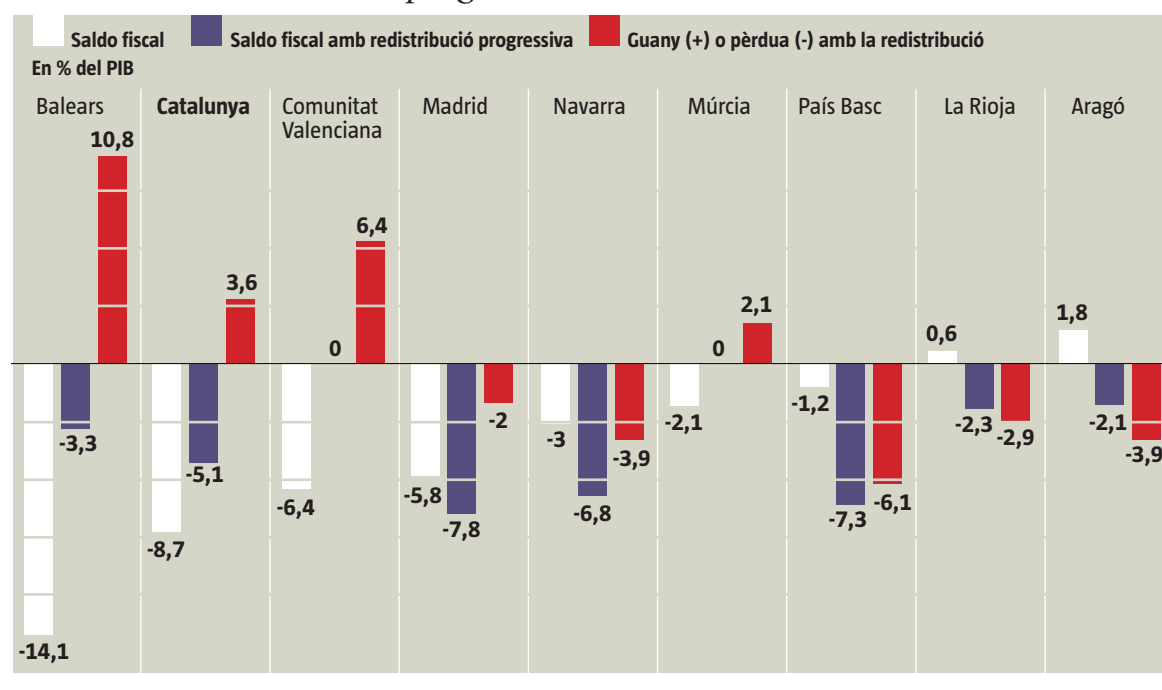
Es busquen casos extrems en altres països, tot i que és més homogènia la comparació a Espanya

dades del 2005, l'únic publicat fins ara. La taula adjunta mostra el que va passar el 2005. Les regions s'ordenen de més pobra a més rica (amb PIB per càpita d'Espanya igual a 100). Les diferències entre grau de riquesa relativa i grau d'aportació són evidents.

Per corregir-ho, n'hi ha prou amb tres criteris normatius senzills: un, les regions pobres no han de transferir recursos a d'altres, de vegades més riques que elles; dos, les regions riques no han de rebre transferències d'altres, de vegades més pobres que elles, i tres, les regions riques han de contribuir segons la seva riquesa. Algú hi està en desacord? S'hi podria afegir un quart criteri: com més pobra una regió, més ha de rebre. Però això –que no es compleix a Espanya– s'aparta de la nostra qüestió cen-

G. BEL, catedràtic de Política Econòmica de la Universitat de Barcelona

Resultats de redistribució progressiva

FONT: Germà Bel

Anna Monell / LA VANGUARDIA

RESULTATS DE LES TRANSFERÈNCIES FISCALS

Any 2005, en % del PIB	PIB per càpita Espanya = 100	Saldo fiscal (+) superàvit (-) dèficit
Extremadura	68	+17,9
Andalusia	78	+4,6
Castella-la Manxa	80	+3,5
Galícia	82	+8,2
Múrcia	85	-2,1
Astúries	88	+14,3
Canàries	91	+1,8
C. Valenciana	91	-6,4
Castella i Lleó	94	+7,6
Cantàbria	98	+5,1
Aragó	107	+1,8
La Rioja	107	+0,6
Balears	111	-14,1
Catalunya	118	-8,7
Navarra	126	-3,0
País Basc	128	-1,2
Madrid	130	-5,8

FONT: Germà Bel

LA VANGUARDIA

tral. Doncs bé: València i Múrcia, regions pobres, no haurien de transferir. Així, si més no, s'estalviarien el que transfereixen: València, el 6,4% del PIB, i Múrcia, el 2,1%. L'Aragó i La Rioja, regions riques, no haurien de rebre. Així, se suprimirien les transferències que reben l'Aragó (1,8% del PIB) i La Rioja (0,6%). Totes dues haurien d'incorporar-se al grup de regions que transfereixen a les més pobres.

Però quina és la implicació del criteri *tota regió rica ha de transferir el que li toca*?

Suposem que el volum agregat de transferències de les riques és

MARC ARIAS / ARXIU

Corredor mediterrani. El port de Barcelona, clau en les infraestructures del corredor

l'adequat, i observem els resultats dels càlculs, que podeu trobar detallats al document "Transferències fiscals interregionals a Espanya: Qui paga i qui no?", publicat al web de la Social Science Research Network (SSRN).

Doncs bé, un redistributiu moderat pensaria que cal contribuir en proporció amb el PIB. Amb aquest canvi, es redueix moltíssim l'aportació de Balears (baixa del 14,1% al 6,1% del PIB), i força la de Catalunya (baixa del 8,7% al 6,1%). En canvi, creix l'aportació de Madrid, i moltíssim més la de Navarra, el País Basc, l'Aragó i La Rioja.

Per un redistributiu progressiu, els més rics han d'aportar proporcionalment més –com en l'IRPF, en teoria–. Amb aquest criteri, l'estalvi és encara més gran a Balears (s'estalvia el 10,8% del seu PIB) i a Catalunya (3,6% del seu PIB). Per contra, augmenten bastant les transferències que han de fer Madrid (augment del 2% del PIB), La Rioja (2,9%), l'Aragó (3,9%), Navarra (3,9%), i, sobretot, el País Basc (6,1%). El gràfic adjunt mostra el que es va aportar el 2005 (primera barra), el que s'hauria d'aportar (segona barra), i el saldo resultant (tercera barra).

La interpretació és immediata. Les regions mediterrànies transfereixen ara més que les regions més riques: Madrid, el País Basc i Navarra. De fet, les mediterrànies transfereixen fins i tot si són pobres. I altres regions riques –l'Aragó i Navarra– reben en lloc de transferir. Tanmateix, amb uns criteris senzills d'equitat, els pobres recuperarien el que transfereixen, i cada ric pagaria segons la seva riquesa, en proporció (redistributiu moderat) o en progressió (redistributiu estricte).

Les regions mediterrànies paguen més que les més riques: Madrid, el País Basc i Navarra

No ens hem ocupat aquí de les diferències de nivell de preus entre regions (de poder adquisitiu dels recursos) i el seu impacte sobre l'equitat, ni dels efectes de la redistribució sobre els incentius i el seu impacte sobre l'eficiència. Són elements molt importants, però avui no toca.

Admetem-ho, hi ha un *però* que algú pot haver trobat ja fa estona: és que es barregen també les regions forals, i això no pot ser! Doncs sí, esclar; l'article va sobre regles de distribució equitativa i els seus resultats. No tracta, en canvi, sobre reformes que hagin de resoldre la distribució inequívoca de transferències. Perquè aquestes reformes –encara que tècnicament possibles– no són políticament viables: l'estatu quo és defensat pels pobres que reben, pels rics que no aporten, i pels que manegen el muntatge. Aquest és, precisament, el nus del problema.●